

"Tot depèn de Marcelino Iglesias"

Juli Pallarol formava part de la comissió encarregada de redactar l'esborrany de la futura Llei de Llengües. De la conversa tinguda amb ell, n'exposem algunes consideracions sobre l'elaboració del document i sobre els seus continguts fonamentals.

Un dictamen de Madrid. "La DGA va rebre un dictamen de Madrid comunicant-li que havia de fer-se una llei de llengües d'Aragó, que en dictaria l'oficialitat i en regularia l'ensenyament. La DGA redacta una llei de patrimoni lingüístic, senzilla, de cinc o sis articles, la qual deia que la gent podria parlar i quatre coses sense importància, però no tractava ni de l'ensenyament ni de res, ni parlava d'identitat. El govern autonòmic, sentint-se'n incapaç, va crear una comissió perquè en redactara l'esborrany. Ens van dir que ens enviarien un document de treball (aquesta llei de cinc o sis articles), que nosaltres podríem modificar. La primera decisió que vam prendre, en una sèrie de reunions que van co-

mençar el gener del 1998, fou de prescindir de l'esborrany. Aquesta comissió havia d'elaborar-ne un de nou, que hauria de ser font d'inspiració per al govern. Ens van assegurar que tindríem plena llibertat, i que també el govern tindria plena llibertat per a modificar-lo. Es pensaven que ens marcarien un gol, però érem gent que sabem de què tractàvem.

Jo vaig ser el ponent del títol preliminar, que determinava la llei. L'esborrany va passar al govern; aquest va donar allargs. Van arribar les eleccions, el Partit Popular va saltar del govern i el procés va quedar aturat".

Denominació del català. "Fins i tot el vot particular del PP al dictamen de les Corts d'Aragó reco-

neixia el català com a llengua d'Aragó, tot i que insistia en els aspectes dialectals. Almenys avui, el tema del català com a denominació és resolt. Ara, el PP va ser l'únic que va votar contra l'oficialitat. Quant a l'aragonès, mai no va acceptar aquest terme, sinó que parlava de parles pirinenques".

Títol preliminar de l'esborrany. "En el títol preliminar de l'esborrany dèiem que les llengües aragoneses eren tres (vam haver d'acceptar el castellà) i que calia promoure'n l'estudi i l'ús, sense perjudici de la llengua ni de la correcció gramatical.

A més, si havíem de parlar de català d'Aragó, també calia parlar de castellà d'Aragó i d'aragonès. Vam mirar de dir-ho així per

aconterar l'aspecte dialectalista".

"Vam aprovar coses que fins i tot les altres comunitats autònomes no tenen. Per exemple, la llei obligava l'administració de l'estat i la DGA, i podia requerir que la legislació de l'estat s'adaptés als continguts d'aquesta llei. I també, que si per legislació internacional (Carta Europea per a Llengües Regionals Minoritàries) se superava el contingut de la llei, s'aplicaria la legislació internacional. Van ser operacions molt enginyoses des del punt de vista de la protecció de la llengua. D'una altra banda, s'hi va tractar de la cooperació amb administracions de fora de l'Aragó en qüestió de llengües (per tant, amb entitats i institucions catalanes i valencianes)".

"El títol preliminar tractava dels conceptes d'identitat, de llengua pròpia, d'oficialitat, de foment (els representants de la DGA van posar-hi normalització, inspirant-se en la Llei de Normalització Lingüística de Catalunya). El concepte de foment feia al·lusió exclusivament al català i a l'aragonès. Quedava clar que a més, el català es podia fomentar a la zona castellana. De tal manera que podia ser optatiu en l'ensenyament a les zones castellanoparlants, perquè era llengua oficial en unes altres zones d'Aragó. En el cas de Saragossa va quedar en una quasi obligatorietat, tenint en compte que és la capital i que hi ha minories lingüístiques de les altres zones d'Aragó. Per tant, es va acordar que hi hauria un centre amb ensenyament del català i en català. A més, la gent podia adreçar-se a l'administració en català o en aragonès, i aquesta hauria de respondre en la llengua corresponent, utilitzant la unitat de traductors".

En contra de l'aragonès. "A la proposta de la llei de llengües, al Congrés de Diputats, el PSOE i el PP van afegir-hi conjuntament: "donde sean de uso preferente". Això va ser un atac clar a l'aragonès -venia de Madrid-, perquè no hi ha un cens de parlants de l'aragonès majoritari. L'aragonès

necessita una operació de recuperació i de normalització, quan el català necessita, bàsicament, reconeixement".

Acadèmies i normativització.

"La llei reconeixia el nom d'Acadèmia aragonesa, perquè ells tenen un problema de normativització. Són una colla d'erudits que no tenen un reconeixement legal. Va quedar que l'autoritat lingüística, quant al castellà seria la RALE, i pel que fa al català, el IEC".

Oficialitat discutida. "Pel que fa a l'oficialitat, es parlava de voluntarietat. En l'esborrany ho vam modificar, perquè una llengua oficial no pot ser voluntària. Com a màxim, les voluntarietats poden ser excepcionals, per a alguns casos. El Tribunal Constitucional, en

"El dictamen de les Corts aragoneses va aprovar un punt fonamental: l'ensenyament del català i en català."

el cas de Catalunya i de l'ensenyament del català, es va pronunciar al·legant que una llengua oficial havia de ser obligatòria.

Aquest va ser el redactat pitjor de l'esborrany, no tant per al català com per a l'aragonès. Per qüestió econòmica, implantar l'aragonès a Osca representa un esforç titànic. En el cas del català com que ja funciona com a experiència aïllada, ja tenia la seva pròpia inèrcia.

Jo era de l'opinió que havia de ser obligatori i que, per a determinades circumstàncies, ja es reglamentarien certes excepcions. Però els del Consello de les *fablas aragonesas* volien que l'ensenyament i la introducció de la llengua foren progressius, la qual cosa, d'entrada, ja era una rebaixa. Vaig discu-

tir-ho molt amb els lletrats, però finalment va quedar en una obligatorietat progressiva".

Ensenyament del català i en català. "El mateix dictamen de les Corts va aprovar un punt fonamental: l'ensenyament del català i en català. Un punt, per cert, que contradeïa la voluntarietat. Per tant, qui volgués l'ensenyament en castellà hauria de desplaçar-se a centres fora de la zona catalanoparlant.

En el cas de l'aragonès, significava que els instituts d'Osca haurien d'instaurar l'ensenyament en aragonès".

Coneixements lingüístics dels funcionaris.

"També dedicàvem un article a la formació obligatòria dels funcionaris. Va quedar molt clar que els de l'administració local havien de conèixer la llengua, igual que els de l'estat que es trobessin en zones on fos oficial i els que atenguessen el públic.

D'una altra banda, l'administració central de Saragossa hauria d'admetre els textos escrits en català, per a la qual cosa es plantejava la creació d'una unitat de traducció. De fet, el dictamen de les Corts parlava d'una unitat administrativa de traducció que s'encarregaria de prestar serveis a l'administració central de Saragossa".

Escepticisme. "Ara aquest esborrany ha caducat i tot depèn de la voluntat del president de la DGA, Marcelino Iglesias. Legalment, l'única obligació que té Iglesias és la disposició addicional de la llei de patrimoni de la DGA, que diu que ha de regular l'oficialitat d'aquestes llengües, però no diu ni quan ni com. El dictamen és una resolució que, acabada la legislatura, no imposa cap obligació política.

Vaig plantejar al govern que l'esborrany, que és una llei amb més de cinquanta articles, podria servir de base de qualsevol altre text. Ho espero, perquè en aquesta legislatura, se suposa que hi ha gent que va en favor de les llengües".

Eliseu T. Climent

"Vaig plantejar al govern que l'esborrany, que és una llei amb més de cinquanta articles, podria servir de base de qualsevol altre text. Ho espero, perquè en aquesta legislatura, se suposa que hi ha gent que va en favor de les llengües."